

RIKSFÖRBUNDET
SVENSK TRÄDGÅRD

TRÄDGÅRDENS KLIMATNYTTA

och betydelse för biodiversiteten

← Trädgårdar kan fungera som gröna korridorer och fristäder för djur och växter, framför allt i tätbebyggda områden.

REFERENSER

Cameron, R.W.F., Blanuša, T., Taylor, J.E., Salisbury, A., Halstead, A.J., Henricot, B. & Thompson, K. 2012. *The domestic garden – its contribution to urban green infrastructure*. Urban For. Urban Green. 11, 129–137. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ufug.2012.01.002>.

Morrison, R. & Hartley, S. 2020. *IGNITION Nature-Based Solutions to the Climate Emergency: Evidence Base Headline Findings Report*. https://www.greatermanchester-ca.gov.uk/media/3239/headline_findings_report_ignition_nbs_evidence_base_july_2020.pdf.

The RHS Sustainable Strategy – Net positive for nature and people by 2030. The Royal Horticultural Society, 2021.

© Riksförbundet Svensk Trädgård, RST, 2023
svensktradgard.se

ILLUSTRATIONER Lizzie Harper och Bibbi Bonorden

TEXT Katarina Löf, Bibbi Bonorden och Andrea Kosiba Held

PROJEKTLEDARE Bibbi Bonorden

ANSVARIG UTGIVARE Inger Ekrem, Riksförbundet Svensk Trädgård

FORM Charlotta Rahm

TRYCKERI Stockholms Lito Grafiska AB

PROJEKTET *Trädgårdens klimatnytta och betydelse för biodiversiteten* har genomförts med stöd från Naturvårdsverket. Denna broschyr är en förkortad publik version av den förstudie som togs fram i projektet. Förstudien innehåller bland annat en sammanfattning av den enkätundersökning som gjordes av RST under hösten 2022 med svar från 8 000 svenska trädgårdsägare.

Trädgårdens klimatnytta

Människans utsläpp av växthusgaser förstärker växthuseffekten och leder till ett förändrat klimat på jorden. Våra trädgårdar påverkas av klimatförändringarna på flera sätt, men kan också spela en viktig roll för att minska växthuseffekten.

De svenska trädgårdarna täcker en yta lika stor som Blekinge och bidrar till unika livsmiljöer och ekosystem i hela Sverige. Förutom att ge skydd och föda till otaliga insekter och andra bidrar även en odlad trädgård till att minska växthusgaserna. När växterna som finns i trädgården växer, tas koldioxid upp från atmosfären och binds in i träden, buskarna och inte minst i jorden med hjälp av rötterna. Alla växter, även gräsmattan, utgör därför en viktig del i kolets kretslopp. Olika vegetation och marktyper lagrar olika mängd kol. Utan vegetationens stora upptag av koldioxid skulle klimatförändringarna ha varit ännu mer drastiska än vad de är idag.

Växtligheten i trädgården bidrar även till fler biotoper i trädgården med högre motståndskraft mot störningar. Växterna kan också minska risken för erosion och skapa mer gynnsamt mikroklimat samtidigt som de bidrar med skugga och höjer infiltrationsgraden av vatten. Genom att ytterligare öka mångfalden i planteringarna

i våra trädgårdar, och genom att odla växter som ger utmärkta miljöfördelar kan trädgårdar stärka sin roll i att skydda oss mot miljöhot och klimatförändring.

Kolets naturliga kretslopp i naturen är en av förutsättningarna för det liv som vi har på vår jord. Kolet cirkulerar mellan att vara lagrat i reservoarer i naturen, som bundet i biologiska livsformer och som koldioxid i havet och i atmosfären. Mänskliga aktiviteter som förbränning av fossila bränslen gör att mängder av kol som annars hade legat otillgängliga släpps ut i förtid i atmosfären och förskjuter jämvikten i systemet. Koldioxid är en kraftfull växthusgas och de ökade halterna i systemet orsakar global uppvärmning med potentiellt oöverskådliga följd effekter för miljö och natur. Minskningen av växthusgasernas påverkan på vårt klimat har mer pekats ut som en nyckelfaktor i hur vi kan hantera och motverka en förestående klimatkris. Enligt de nationella klimatmålen är det långsiktiga målet att Sveriges nettoutsläpp senast år 2045 ska vara nere på noll.

Vad innebär kolinlagring

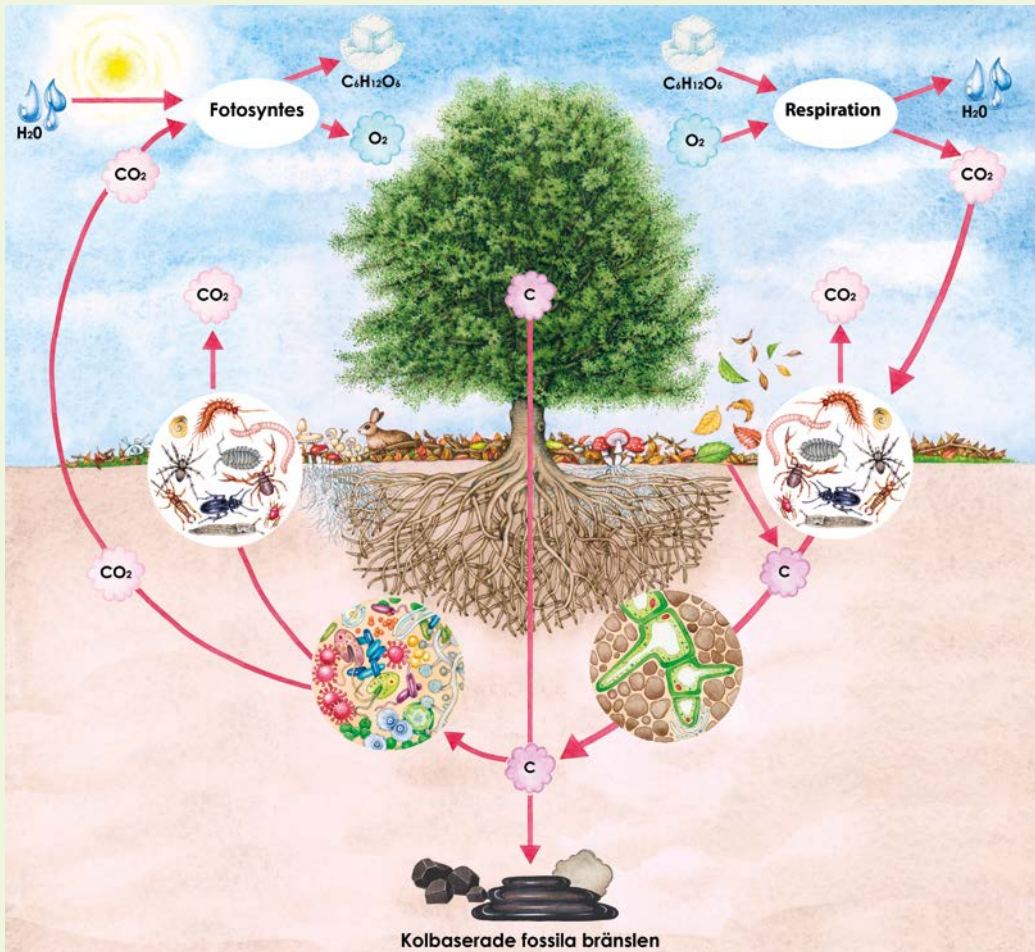
Växter och vegetation utgör en del i den globala kolcykeln och växtlighetens förmåga att via fotosyntesen ta upp koldioxid från luften kan spela en viktig roll i motverkandet av växthusgasers påverkan på uppvärmningen. Kolet från koldioxiden binds i växternas biomassa ovan jord, men också i rötter och organiskt material under jord samt i omgivande mark. Markens och underjordiska växtdelars förmåga att binda och lagra kol har visat sig spela en större roll än man tidigare trott. Av det kol som idag beräknas vara bundet av växtlighet ovan och under mark förväntas den absoluta majoriteten vara bundet under jorden. Förhållandet mellan de olika faktorer som påverkar kolinlagringen i vegetation och mark är komplicerat och mekanismerna är inte helt klarlagda. Det finns idag inga standardiserade strategier och modeller för att beräkna hur mycket kol som lagras in av olika typer av växtlighet.

Metoderna för beräkningarna varierar med avseende på både hur tillväxt, i form av ökad biomassa, har mätts eller uppskattats samt för hur djup jordprofilberäkningen har utförts.

Kolinlagringen kan mätas som total mängd lagrat kol (kg C/m^2) alternativt som hur mycket kol som lagras in under en viss tid (kg C/m^2 och år). Den totala kolreserven i vegetation och mark påverkas även av hur mycket av det bundna kolet som frigörs och återförs till atmosfären under olika förutsättningar och behandlingar, till exempel nedbrytning av organiskt material, ökade temperaturer, jordbearbetning och liknande. Skillnaden mellan inlagring och frisläppande blir den nettoeffekt som påverkar koldioxidhalten i atmosfären positivt eller negativt.

→ **Grundämnet kol** finns överallt på jorden; i allt som lever, i oss människor, i växterna, nere i marken. Mer än hälften av växternas massa består av kol. Kol finns också i atmosfären men är då bundet med syre, i form av koldioxid, CO_2 . Växterna tar upp koldioxiden från atmosfären genom fotosyntesen, och bildar kolhydrater.

Genom växternas fotosyntes omvandlas atmosfäriskt koldioxid till sockerarter, $\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$ som växterna lagrar och livnär sig på. Upptaget och bindningen av kol kallas för assimilation, vilket innebär att kolet blir tillgängligt för att bilda nya blad, grenar eller rötter. En del av kolet avges igen i samband med växtens respiration (cellandning).

Allt eftersom växterna växer, binder de till sig mer och mer kol. En del av detta kol faller till marken i form av döda löv eller grenar som så småningom bryts ner. Genom assimilationen och transporten inom växten kommer också en del av kolet att avges genom växtens rötter. På så sätt transporteras kol som växten tagit upp också ned i marken vilket i sin tur ökar markens kolinnehåll.

När lagringen av kol i systemet är större än mängden kol som går upp till atmosfären, kallas detta för en kolsänka. När en växt sen dör, bryts den ner, och det mesta av kolet bildar återigen koldioxid, som hamnar i atmosfären. Eller, så kommer ett djur och äter upp växten, för att få energi och för att växa. Samma kolatomer som förut fanns i atmosfären, är nu en

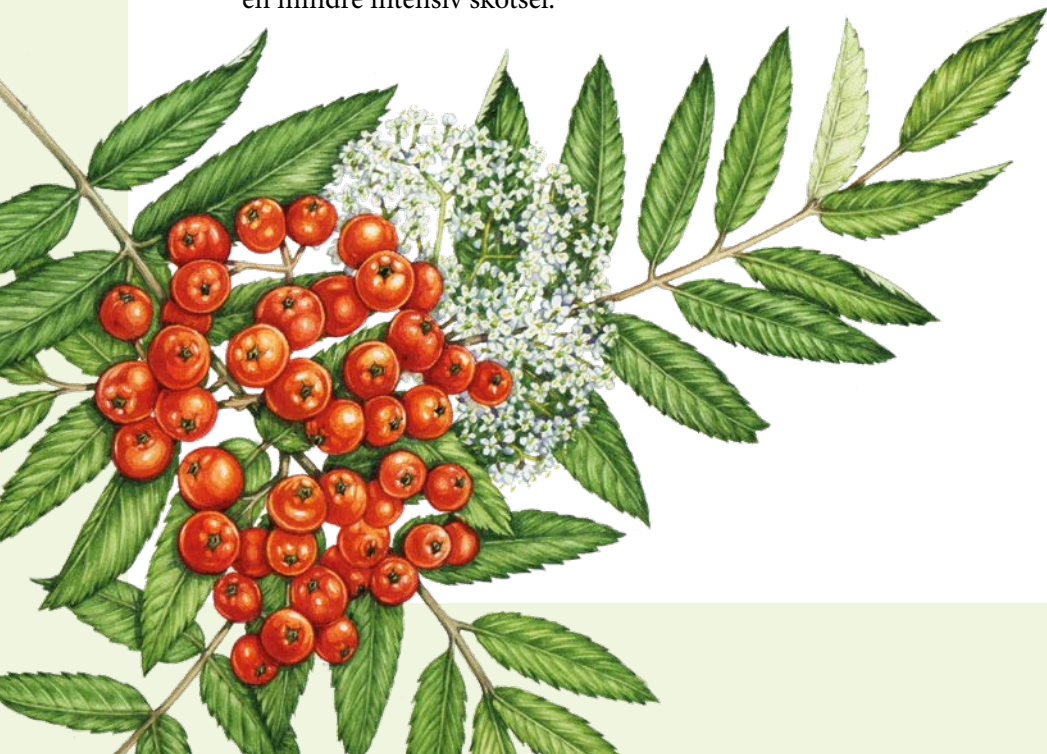
del av djurets kropp. Kol återförs också till atmosfären genom att bakterier och svampar i närvaro av syre bryter ned kolet i döda djur och växter och omvandlar det till koldioxid.

En del av kolet fastnar i marken och sakta trycks längre och längre ner. Efter miljontals år kan det bli så ihoptryckt att kolföreningarna i växterna och djuren blir till stenkol, olja eller gas. När vi tar upp dessa fossila bränslen ur marken och använder dem släpper vi ut massor av koldioxid i luften. Då rubbas balansen i kolets kretslopp, eftersom växterna inte klarar av att ta upp all den extra koldioxid som vi släpper ut. Det är dessa kolatomer som förut låg stilla i marken som påverkar växthuseffekten och ger jorden ett varmare klimat när de släpps ut.

Växtlighetens betydelse för biologisk mångfald

Förändrat klimat tillsammans med förlust av livsmiljöer och habitat hotar att orsaka massutrotning av växter och djur inom de närmaste decennierna. De omfattande effekterna av enskilda arters utdöende är okända men de biologiska kedjornas komplexitet antyder att minskningen av den biologiska mångfalden kan ha ödesdigra konsekvenser även för människans överlevnad. Pollinerande insekters betydelse för vår matförsörjning visar på hur viktiga även de mindre djuren i kedjan är.

Av största vikt för att bevara den biologiska mångfalden är varierad vegetation med livsmiljöer för många olika livsformer, från mikroorganismer och svampar till stora ryggradsdjur. Privata trädgårdar, men även offentliga parker och planteringar har en unik möjlighet att utgöra en fristad genom att tillgodose behoven av varierad växtlighet med olika biotoper, kombinerat med möjligheter för en mindre intensiv skötsel.

Exempel för en villaträdgård

En grönare trädgård gynnar inte bara den biologiska mångfalden utan lagrar dessutom betydligt mycket mer kol. På nästa uppslag följer två exempel på hur en villaträdgård kan se ut. Båda exemplen har en tomtyta på 1 000 kvadratmeter, ett bostadshus med en byggyta på 90 kvadratmeter, garage på 48 kvadratmeter och båda har pool.

Genom att öka antalet buskar och träd samt även introducera några lite större träd och minska andelen yta som inte är tillgänglig för växtlighet (bebyggd yta, hårdgjord yta och traditionell pool) blir den totala kolinlagringen i trädgård 2, fem gånger större än kolinlagringen i trädgård 1. Den största ökningen står det ökade antalet buskar och träd för, till exempel valet av häck framför staket som står för nästan 30 procent av den totala ökningen. Det ökade antalet små träd och introduceringen av tre mellanstore träd stod i sin tur för 60 procent av ökningen.

Resten av ökningen kommer från den minskade andelen hårdgjord yta (trätrall och plattläggning) och genom att anlägga en naturpool i stället för en traditionell pool vilket gör även den ytan tillgänglig för kolinlagring.

I beräkningen av trädgårdarnas kolinlagring har det förutsatts att värdena framtagna av The Royal Horticultural Society, RHS, i rapporten *The RHS Sustainable Strategy – Net positive for nature and people by 2030*, kan användas även för svenska förhållanden. Beräkningarna är gjorda för att få en uppfattning om vilken effekt olika förändringar i designen kan få och fokus ligger mer på skillnaderna än på de specifika siffrorna. Alla vegetations-typers totala kolinlagring är räknad för fullvuxen och helt etablerad vegetation, vilket givetvis innebär att kolet lagrats in under mycket längre tid för träd än för till exempel gräsmattan.

→ TÄNK OM ...

alla Sveriges cirka 1,9 miljoner villahushåll ökar sin kolinlagring enligt exemplet med 8 500 kilo skulle det innebära en total ökad kolinlagring med 15 miljoner ton kol vilket motsvarar 55 miljoner ton koldioxid.

Trädgård exempel 1

Antaganden:

- Varje buske antas täcka en yta på 1 kvadratmeter.
- Häck antas vara 1 meter bred.

Kollagringen för köksträdgård och ettåriga rabatter antas vara 2,5 kg C/m² (medelvärde för trädgård i Cameron et al. 2012).

* Ytan under träd har vid beräkningar av kolinlagring lagts till i ytan för gräsmatta (se nedan).

Trädgård exempel 1 typ av vegetation	Antal (m ²)	Antal (st., löpmeter)	Kolinlagring (kg C/m ² eller kg C/st.)	Kolinlagring (kg C)
Bebyggd yta	153		0	0
Hårdgjord yta	440		0	0
Buskar	2	2	19,54	39,08
Häck	0	0	19,54	0
Rabatt perenn	2,7		3,21	8,667
Klippt gräsmatta*	389		3,21	1289,0076
Långt gräs/äng	0		3,21	0
Rabatt köks	3,84		2,5	9,6
Pool (naturpool)	0		3,21	0
Små träd	12,56	1	376	376
Mellanstora träd	0	0	511	0
Total	1003,1			1722,3546

Trädgård exempel 2

Antaganden:

- Varje buske antas täcka en yta på 1 kvadratmeter.
- Häck antas vara 1 meter bred.

Kollagringen för köksträdgård och ettåriga rabatter antas vara 2,5 kg C/m² (medelvärde för trädgård i Cameron *et al.* 2012).

Kollagringen för naturpool antas vara 3,21 (mellan 3,05 och 5,04 för urban bioswales and filter-strips i Morrison, R. & Hartley, S. 2020).

* Ytan under träd har vid beräkningar av kolinlagring lagts till i ytan för gräsmatta (se nedan).

Trädgård exempel 2 typ av vegetation	Antal (m ²)	Antal (st., löpmeter)	Kolinlagring (kg C/m ² eller kg C/st.)	Kolinlagring (kg C)
Bebyggd yta	138		0	0
Hårdgjord yta	107		0	0
Buskar	11	11	19,54	214,94
Häck	124	124	19,54	2422,96
Rabatt perenn	9		3,21	28,89
Klippt gräsmatta*	318		3,21	1763,3042
Långt gräs/äng	45		3,21	144,45
Rabatt köks	19		2,5	47,5
Pool (naturpool)	20		3,21	64,2
Små träd	125,6	10	376	3760
Mellanstora träd	105,71595	3	511	1533
Total	1022,31595			9979,2442

↑ En mer miljö- och klimatsmart trädgård kräver mer och större variation av växtlighet och drastisk minskning av hårdjordyta som asfaltering, stenläggning och tralldäck. Byt ut staketet mot en häck, fyll på med buskar och träd av alla sorter. Låt vissnat stå kvar och så in grönsaker i rabatten för att undvika öppna ytor av jord. Var rädd om det som är gammalt, framför allt träd.

← En grönare trädgård gynnar inte bara den biologiska mångfalden utan lagrar dessutom betydligt mycket mer kol.

Tips på vad du kan göra för att få en mer miljö- och klimatsmart trädgård

LÅT DIN GRÄSMATTA VÄXA. Att låta din gräsmatta växa lite ostyrigt är inte bara bra för insekter och vilda djur, utan det minskar också användningen av fossila bränslen som du använder för att underhålla din trädgård. Om du lämnar gräsmattan för att växa fritt kommer du troligen att se växter som klöver, tusensköna, smörblomma och maskros som dessutom gynnar den biologiska mångfalden.

När du klipper gräsmattan – klipp antingen bara gångar där ni ofta går, eller så lämnar du små eller stora ”öar” i gräsöknen som får gå i blom som små oaser för insekter.

MINIMERA GRÄVANDET. Undvik att gräva och hacka i jorden. Lägg till exempel kompost på toppen i stället för att blanda in det i jorden. Låt det vissna stå kvar, eller klipp bort det som är visset men låt roten vara kvar. Minska jordbearbetning/grävning även i grönsaksodlingen (minskad jordbearbetning ökar inte kolinlagringen men minskar frisläppandet av kol och ökar på så sätt mängden lagrat kol) – klipp av ogräs i stället för att dra upp det. Sträva efter täckt jord även

i grönsaksodlingen och välj skördemetod utifrån att störa jordstruktur minimalt. Låt skörderester vara kvar i jorden/ligga kvar på marken.

PLANTERA MERA. Plantera mer växter per ytenhet. Kol lagras i växters biomassa när de växer. Genom att kombinera låga, mellanhöga och höga växter kan man få plats med mer växter, och mer biomassa på samma yta och därmed öka kolinlagringen. Planera i alla nivåer med låga marktäckande växter under de mellanhöga som får växa mellan och runt de höga, mer uppstickande. Blanda gärna perenner och ettåriga växter med buskar, träd och klätterväxter. Plantera/tillåt växtlighet i grusytor och mellan plattläggningar, i trappor, murar och på tak. Helt enkelt överallt där det får plats. I gengäld får du en trädgård utan bar jord som därmed håller fukten samtidigt som ogräsen inte får någon chans. Enligt RHS rapport kan du fånga 0,375 kilo koldioxid per kvadratmeter och år genom att ha ett grönt tak.

Tänk även på rotvolym – kombinera olika typer av växtlighet med olika djupa rötter på samma yta så får du stor volym biomassa både ovan och under jord.

VAR RÄDD OM DET GAMLA. Tänk efter en extra gång innan du tar bort befintlig växtlighet. Befintlig växtlighet har lagrat och bundit in kol under hela sin livstid i biomassa och omgivande mark. All denna kol riskerar att frigöras till luften om växtligheten tas bort samtidigt som fortsatt upptag avbryts helt. Även om man planterar nytt på samma plats behöver nyplanterad växtlighet många år på sig för att komma upp i samma mängd lagrat kol som fanns på ytan från början. Var därför rädd om de buskar, träd och andra växter som finns och fundera en gång extra innan förändringar görs som tar bort etablerad vegetation. Gamla träd och buskar gillas också av insekter, fåglar och andra djur.

GÖR DIN EGEN KOMPOST. Att ha en rätt skött kompost är ett effektivt sätt att minska koldioxidavtryck eftersom det är mer miljövänligt än att köra växtavfallet som löv och ris till den kommunala återvinningen. 1 kilo egen kompost sparar 0,1 kilo fossila koldioxidutsläpp enligt RHS Sustainable Strategy (The Royal Horticultural Society, RHS, i rapporten *The RHS Sustainable Strategy – Net positive for nature and people by 2030*). Att använda egen kompost minskar behovet av att köpa till jord.

FÅNGA UPP KOL. Biokol är ett kolliknande material tillverkat av träavfall som har värmts upp på ett specifikt sätt för att fånga upp kolet. Att bara blanda det i din kompost håller kolet borta från atmosfären, plus att det hjälper jorden att hålla

fast näring, vilket innebär att rotsystemen blir starkare och växterna växer bättre.

BYGG MINDRE. Att bygga ut verandan, asfaltera garageuppfarten eller lägga trädäck kanske kan kännas lockande och bekvämt, men fundera på om det inte i stället går att till exempel hälla ut sand och lägga ut stora platta stenar som bilen kan köra på eller som ni kan ha utemöblerna på? Då gör ni samtidigt boplatser åt marklevande vildbin. Tänk också på att ju fler hårda ytor du har i trädgården eller i närheten, desto känsligare är området för översvämningar. Grönområden ger ett bra skydd mot extremväder.

MINSKA HÅRDGJORDA YTOR. Välj växtlighet framför hårdgjord yta. Välj till exempel gräsmatta i stället för trärall/plattor. Även grusytor där växter tillåts är bättre än helt hårdgjorda ytor men då ska även markduk undvikas.

ANVÄND FOSSILFRIA MASKINER OCH REDSKAP. Ett enkelt sätt att minska ner på utsläppen är att använda redskap som går på muskelkraft eller på el i stället för diesel och bensin.

TA TILL VARA ORGANISKT MATERIAL. Återför så mycket organiskt material som möjligt till marken/växtligheten (öka kolhalten i jorden genom att öka humushalten). Lagg det bortrensade direkt på platsen som marktäckning vilket även hjälper till att hålla fukten kvar i marken. Kratta in häckklipp under häcken i stället för att ta bort, låt det nerklippta materialet i perennrabatterna ligga kvar efter

nerklippningen på våren, låt nedfallna löv ligga kvar om möjligt, annars använd dem som marktäckning i rabatter eller under buskar eller gör egen lövkompost till plantering. Ha ett kretsloppstänkande i trädgården i stället för att ta bort material (grenar, ogräs, skörderester, gräsklipp) bara för att tillföra annat (inköpt jord, gödsel, täckmaterial).

VAR RÄDD OM BUSKAR OCH TRÄD.

Buskar och träd har många funktioner i trädgården. De tar först och främst upp koldioxid genom sitt lövverk och lagrar in det i rötterna. Dessutom är de bra för den biologiska mångfalden. Många arter ger rikligt med nektar och pollen. Småfåglar kan ta skydd från rovfåglar och bygga bon i buskage och träd, insekter kan leva stora delar av sina liv i skydd av löv och grenar och ju äldre träden och buskarna är desto mer liv brukar de innehålla.

En annan fördel med träd är att de bygger trädgården på höjden och du får plats med mycket mer växtlighet på en mindre yta än om du hade planterat en rabatt med blommor. Du kan dessutom använda ytan runt trädens stam till att plantera andra växter. Dessutom ger alla löv som faller under hösten material till marktäckning och kompost eller samla dem i högar för att gynna igelkottar och marklevande kryp som förbättrar jorden.

VÄLJ HÄCK I STÄLLET FÖR STAKET. Funderar du på att välja häck eller staket, så välj häck. Om du har ett staket och inte har möjlighet att ersätta det med en häck kan ett alternativ vara att plantera klätterväxter som får klättra på staketet.

ODLA I MARKEN. Odlas om möjligt i mark framför i krukor eller i pallkragar för att främja större rotvolym och kolinlagring i marken.

TÄCKODLA. Tycker du att det är jobbigt att vattna och försöka förbättra jorden? Lägga ett lager med löv, gräsklipp, flis eller annat växtmaterial runt dina växter så hålls fukten bättre i marken. Tillgången på vatten styr tillväxten och därmed lagringen av kol i biomassa.

SAMODLA. Samodla ettåriga grönsaker och sommarblommor med perenna växter på samma yta. Det är till exempel väldigt vackert med rödbetsblad i rabatten, även dill och kronärtskockor bara för att nämna några grönsaker som gör sig extra vackra i en rabatt.

VAR RESURSSNÅL.

Fundera över vilka resurser som används i odlingen (material, plantor, gödning, drivmedel, odlingsjord), vad de släpper ut och hur man kan försöka minimera och eller kompensera för det utsläppet.

ÅK INTE TILL TIPPEN MED GRENAR.

Det körs många släp fulla med, löv, stora och små grenar till återvinningsstationer. Men du kan återvinna dem i din trädgård i stället. Gör spaljéer eller risstaket av grenar, lägg löven runt odlingarna eller i komposten och borra små hål i grövre grenar så att de blir bihotell. Eller lägg bara allt ris i ett hörn av trädgården. En sådan plats uppskattas av många fåglar, insekter och svampar.

GYNNA DJURLIVET. Idag försvinner olika arter av insekter och växter i en oroande hastighet i världen, även här i Sverige. Var rädd om alla arter som hittar in i din trädgård. Du kan hjälpa dem genom att bygga boplatser som insektshotell, rishögar för igelkottar men även behålla busksnår och odla en stor variation av arter.

BEKÄMPA INVASIVA FRÄMMANDE VÄXTER. Näst intill alla invasiva främmande växter som tar över alltmer i vår natur kommer från trädgårdar. Dessa arter bör därför inte finnas i trädgården. För att gynna den biologiska mångfalden är det viktigt att dessa arter bekämpas i naturen så väl som i trädgården för att undvika fortsatt spridning.

TILLFÖR ETT VATTENELEMENT. Att anlägga en damm eller en naturpool i trädgården, liten som stor, är ett effektivt sätt att öka den biologiska mångfalden i trädgården.

SE UPP FÖR FARLIGA BEKÄMPNINGSMEDEL I "BIVÄNLIGA" VÄXTER. I en undersökning som gjordes i mars 2023 av Naturskyddsföreningen i Helsingborg upptäckte de att flera av de växter som vi köper för att gynna bin, fjärilar och andra insekter innehåller farliga bekämpningsmedel. I studien ingick trädgårdsblommorna: ljung, rosenskära och lavendel. På de 18 testade plantorna, sex av varje hittades 27 olika bekämpningsmedel. Av dem är 18 inte godkända i Sverige. På en ljungplanta hittades dessutom insektsgiftet Imidacloprid, som är förbjudet i hela EU sedan ett par år.

PLANTERA INSEKTS- OCH FÅGELVÄNLIGT. Här följer tips på några buskar och träd som rekommenderas för att de ger mycket pollen och nektar till pollinatörer eller bär till fåglar. Försök se till att det ständigt finns blommor i din trädgård – från tidig vår till sen höst. På så sätt hittar pollinatörer alltid föda hos dig.

Buskar	Träd
• Björnbär	• Ek
• Brakved	• Hägg
• Fläder	• Körsbär
• Hagtorn	• Lind
• Hallon	• Lönn
• Hassel	• Oxel
• Krusbär	• Pil
• Måbär	• Plommon
• Nyponros	• Rönn
• Slån	• Sälg och viden
• Vinbär	• Äpple

(Källa <https://rikaretradgard.se/host-i-tradgarden-plantera-buskar-och-trad.>)

← Blomsterlupinen, *Lupinus polyphyllus*, är en invasiv främmande art.

